

Nauka, jej znaczenie w życiu indywidualnym i społecznym

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój intelektualny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poszukiwanie prawdy

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Rozwijanie własnych talentów

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Nauka prowadzi do poznania prawdy.

- Nie ma sprzeczności pomiędzy nauką i wiarą¹.
- Społeczne znaczenie nauki.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Nauka pomaga w poznaniu samego siebie, drugiego człowieka² oraz otaczającego świata.
- Nauka kształtuje moją osobowość.
- Postęp naukowy i techniczny świadczy o poziomie rozwoju danego społeczeństwa.

Zasady

- Staram się rzetelnie przygotowywać do zajęć, korzystam ze zdobytej wiedzy.
- Uczestniczę w kołach zainteresowań, zajęciach pozalekcyjnych.
- Poszerzam wiedzę zgodnie z moimi zainteresowaniami i talentami.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Obowiązkiem rodzica jest interesowanie się postęпами dziecka w szkole.
- Rozwój nauki przyczynia się do poszanowania praw człowieka.
- Nauka wspomaga człowieka w oddziaływaniu na życie społeczne.

Zasady

- Dzielę się z dzieckiem moją wiedzą i doświadczeniem.
- W miarę możliwości staram się stworzyć dziecku warunki do pogłębiania jego wiedzy.
- Dostrzegam w dziecku zdolności i talenty, wspieram je

¹ „We wszystkich dyscyplinach wiedzy badanie metodyczne, jeśli tylko przebiega w sposób prawdziwie naukowy i zgodny z normami moralnymi, nigdy w istocie nie będzie sprzeczne z wiarą, ponieważ sprawy świata i sprawy wiary pochodzą od tego samego Boga”. KDK 36

² „Warto podkreślić, że w takiej relacji międzypersonalnej głównym przedmiotem poszukiwania nie są prawdy dotyczące faktów ani prawdy filozoficzne. Szuka się tu raczej prawd o samej osobie, tego, kim jest i co ujawnia z własnego wnętrza”. FR 32.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Na nauczycielu spoczywa odpowiedzialność za prawdę zawartą w przekazywanej wiedzy.
- Nauczanie to nie tylko przekazywanie wiedzy, lecz także przekazywanie wartości poprzez wychowanie.
- Nauki humanistyczne (psychologia, pedagogika, socjologia, antropologia) pomagają w zrozumieniu i wychowaniu uczniów.

Zasady

- Pomagam rozwijać talenty i zainteresowania uczniów³.
- Stale się doksztalcam, by moja wiedza była wyczerpująca.
- Pokazuję zagrożenia wynikające z niewłaściwego korzystania ze zdobytych wiedzy.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie, którym nauka przychodzi bez trudu, wspomagają, w ramach pozalekcyjnych spotkań, mniej zdolnych kolegów. Zajęcia mogą odbywać się w domach, w warunkach bardziej kameralnych niż w szkole, przez co spotkania zyskują również wymiar integracyjny.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczniowie odpowiedzialnie podchodzą do nauki. Starają się być zawsze przygotowani do zajęć. Potrafią dzielić się swoją wiedzą i zdolnościami z kolegami. Rozwijają wiedzę również poza szkołą, uczestnicząc w kołach zainteresowań. Poszerzają swoje horyzonty, korzystając z oferty kulturalnej dzielnicy, miasta, regionu.

³ „Znaczący wkład w naukę społeczną Kościoła wnoszą również nauki humanistyczne i społeczne: ze względu na udział prawdy, jakiej jest nosicielem, nie można wykluczać żadnej dziedziny wiedzy. Kościół uznaje i przyjmuje wszystko to, co przyczynia się do zrozumienia człowieka w coraz szerszej, zmieniającej się i coraz bardziej złożonej sieci relacji społecznych. Jest on świadomy faktu, że do głębokiego poznania człowieka nie dochodzi się jedynie przez teologię, bez wkładu wielu dziedzin wiedzy, do których sama teologia się odwołuje”. KNSK 78.

1.10. ZAGROŻENIA

Uczniowie traktują naukę wyłącznie w kategoriach teoretycznej wiedzy szkolnej. Nie dostrzegają możliwości jej praktycznego zastosowania. Często nie pogłębiają swojej wiedzy, nie rozwijają zainteresowań i talentów. Uczą się dla stopni, by zadowolić dorosłych, nie dostrzegając sensu i wartości nauki. Szkoła ogranicza swoją rolę jedynie do przekazywania wiedzy. Nie ma aspiracji, żeby również wychowywać i wskazywać wartości. Rodzice nie dzielą się z dziećmi swoją wiedzą i doświadczeniem.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Istnieje wiele definicji nauki. Uczni różnych dziedzin opracowują nawet te definicje w zakresie poszczególnych nauk. Wszyscy są jednak zgodni w jednym – bez języka nie można przekazać bogactwa należącego do poszczególnych dziedzin naukowych. Człowiek dzięki językowi jest w stanie coś przyswoić i wyrazić. Ludzkość poszukuje prawdy. Każde pokolenie staje przed trudnościami. Nasi dziadkowie, rodzice i my chcemy odkryć, „odnaleźć” więcej: poznać świat, nazwać zjawiska, odpowiadać na niekończące się pytania. Ważne jest, żeby nie zatracić się w tym pędzie do wiedzy. Świat stworzony przez Boga domaga się pokory, bo jest nie do końca poznawalny, przez to trudny do ogarnięcia rozumem. Wiedza prowokuje do poszukiwania czegoś więcej, a nie wszystko można udowodnić empirycznie.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

„Rany Julek. O tym jak Julian Tuwim został poetą autorstwa Agnieszki Frączek to biografia Juliana Tuwima”. Poetę poznajemy jako małego chłopca, sprawiającego dużo kłopotów swoimi eksperymentami chemicznymi. W przyszłości chciał zostać strażakiem lub chemikiem. Kolekcjonował różne przedmioty, z których powstawały ciekawe konstrukcje. Największym jego zmartwieniem była matematyka, której nie mógł pojąć. Miał za to talent do języków obcych. Nauczył się liczyć w 12 różnych językach!

Dodatkowym walorem tej publikacji jest to, że autorka zamieściła wiersze i żarty. Każdy mały czytelnik z przyjemnością przeczyta tę lekturę.

- Pojutrze – obiecywał Julek.
- Pojutrze, słowo daję! – przysięgał.
- Pojutrze, na pewno pojutrze – gwarantował.

Pewnej jesieni to „pojutrze” stało się ulubionym słowem Julka. A wszystko za sprawą matematyki, albo raczej arytmetyki, jak wówczas nazywano lekcje rachunków. Ta cała „artma”, te wszystkie pierwiastki, ułamki, potęgi, sumy i różnice zupełnie nie chciały się pomieścić Julkowi w głowie. A najgorsze były zadania z tekstem. W jednym z nich podróżny szedł pieszo z miasta A do miasta B. (Taki kawał? Pieszko? Dlaczego pieszko? – zastanawiał się Julek), a w drugim jakiś sprzedawca pracowicie mieszał różne gatunki herbaty (I kto to teraz kupi?), w trzecim ktoś niewielkim wiadrzem opróżniał wielki basen (No to się biedak, namacha...). Nauczyciel arytmetyki, pan Trubicyn – rosły i tęgi Rosjanin – oczekiwał, że jego uczniowie w try miga obliczą cenę herbacianej mieszanki, tempo marszu z miasta A do B albo czas, przez jaki trzeba machać wiadrzem, aby w basenie nie pozostała ani kropla wody. I uczniowie obliczali wszystko jak należy. Tylko jeden Julek wciąż otrzymywał inne, w dodatku dość nieoczekiwane wyniki. Raz, nie wiadomo skąd, wychodziły mu trzy wiadra herbaty, raz basen sięgający od miasta do miasta.

A. Frączek, *Rany Julek*.
O tym jak Julian Tuwim
został poetą, Wydaw-
nictwo Literatura, Łódź
2013, s. 38-39.

Młody Tuwim od najmłodszych lat przejawiał zainteresowania poezją. Kiedy był jeszcze niemowlęciem, matka czytała mu wiersze, które sama w swej młodości przepisała do specjalnego zeszytu. Julian wolał przedmioty humanistycz-

ne, chociaż lubował się we wszelakich eksperymentach chemicznych, do tego stopnia, że w pewnym momencie myślał, że zostanie chemikiem, a może nawet magikiem! Nie mógł jednak pojąć matematyki. Ciągle dostawał dwóje, przez co powtarzał szóstą klasę.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Przykładajcie się do nauki z wielkim zapałem, sprzyja ona niewątpliwie dojrzwaniu waszej osobowości. Pilne przykładanie się do przedmiotów należących do waszego programu szkolnego jest konstruktywne nie tylko dlatego, że otwiera wciąż nowe horyzonty na ogrom wiedzy ludzkiej w jej wielorakich formach: historycznych, językowych, matematycznych, filozoficznych, technicznych, artystycznych i tym podobnych. Pamiętajcie, że także wśród dorosłych wielkim jest ten człowiek, który zawsze chce się czegoś nauczyć, podczas gdy taki, który twierdzi, że wie już wszystko – w istocie jest pełen samego siebie, materialnego, co za tym idzie – jest pozbawiony tych wspaniałych cech naprawdę wzbogacających życie.

Jan Paweł II, *Niechaj wasze życie będzie hymnem radości...*, dz. cyt., s. 205.

Dzisiejsza młodzież, zafascynowana zdobyczami współczesnych nauk, zmierza do okazywania nieograniczonego zaufania tym osiągnięciom, a nawet do ich uwzględniania jako najwyższych wartości. Dlatego jest to ważne, aby szkoła katolicka mogła pokazać swoim uczniom, że postęp ludzki nie może być mierzony wyłącznie przez postęp nauki i techniki. Prawdziwy postęp rodzi się wtedy, kiedy dano prymat wartościom duchowym i postępowi życia moralnego.

Jan Paweł II, *Prymat wartości duchowych w wychowaniu młodych 2000*, 18.03.1982, w: tegoż, *Nauczanie papieskie V*, 1, 1982, dz. cyt., s. 388.

W jakiś sposób pragniemy życia, tego prawdziwego, którego potem śmierć nie tknie; równocześnie jednak nie znamy tego, ku czemu zmierzamy. Nie możemy zaprzestać dążenia do tego, a równocześnie wiemy, że to wszystko, czego możemy doświadczyć albo co zrealizować, nie jest tym, czego pragniemy. Ta nieznaną „rzecz” jest prawdziwą „nadzieją”, która nas inspiruje, a jej niepoznawalność jest równocześnie przyczyną wszelkiej rozpacz, jak też wszelkich pozytywnych czy destruktywnych zrywów w stronę autentycznego światła i autentycznego człowieka.

SPS 12.

Większość mieszkańców naszej planety deklaruje się jako wierzący, co powinno pobudzać religie do nawiązania dialogu, ukierunkowanego na opiekę nad naturą, obronę ubogich, budowanie sieci braterstwa i szacunku. Konieczny jest również dialog między samymi naukami, ponieważ każda z nich jest zwykle zamknięta w granicach swego własnego języka, a specjalizacja prowadzi do izolacji i absolutyzacji swej wiedzy. Uniemożliwia to właściwe podejście do problemów środowiska. Równie konieczny jest otwarty i przyjazny dialog pomiędzy różnymi ruchami ochrony środowiska, nie brakuje bowiem między nimi walk ideologicznych. Powaga kryzysu ekologicznego wymaga od nas wszystkich myślenia o dobru wspólnym i podążania drogą dialogu, wymagającego cierpliwości, ascezy i wielkoduszności.

LS 201.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Mądrość jest wspaniała i nie wiecznie:
ci łatwo ją dostrzegą, którzy ją miłują,
ci ją znajdą, którzy jej szukają, uprzedza bowiem tych, co jej pragną,
wpierw dając się im poznać.

Kto dla niej wstanie o świcie, ten się nie natrudzi,
znajdzie ją bowiem siedzącą u drzwi swoich.

O niej rozmyślać – to szczyt roztropności,
a kto z jej powodu nie śpi, wnet się trosk pozbędzie:
sama bowiem obchodzi i szuka tych, co są jej godni,
objawia się im łaskawie na ścieżkach
i wychodzi naprzeciw wszystkim ich zamysłom.

Początkiem jej najprawdziwszym – pragnienie nauki,
a staranie o naukę – to miłość,
miłość zaś – to przestrzeganie jej praw,
a poszanowanie praw to rękojmia nieśmiertelności,
a nieśmiertelność przybliży do Boga.

Tak więc pragnienie Mądrości wiedzie do królestwa.

Zatem jeśli wam miłe trony i berła, o władcy ludów,
czcicie Mądrość, byście królowali na wieki (Mdr 6,12-21).

Por. 1Krl 3,4-15; 2Krn
1,18-13; Ps 37,30-31;
Ps 90,12; Prz 1,20-23;
Mdr 1,1-11; 8,5-14.21;
Syr 1,1-10; Mt 11,16-20;
13,54n; Łk 21,14-15.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Chociaż wiara przewyższa rozum, to jednak nigdy nie może mieć miejsca rzeczywista niezgodność między wiarą i rozumem. Ponieważ ten sam Bóg, który objawia tajemnice i udziela wiary, złożył w ludzkim duchu światło rozumu, nie może przeczyć sobie samemu ani prawda nigdy nie może sprzeciwiać się prawdzie. Dlatego badanie metodyczne we wszelkich dyscyplinach naukowych, jeżeli tylko prowadzi się je w sposób prawdziwie naukowy i z poszanowaniem norm moralnych, naprawdę nigdy nie będzie się sprzeciwiać wierze, sprawy bowiem świeckie i prawy wiary wywodzą swój początek od tego samego Boga. Owszem, kto pokornie i wytrwale usiłuje zbadać tajniki rzeczy, prowadzony jest niejako, choć nieświadomie, ręką Boga, który wszystko utrzymując, sprawia, że rzeczy są tym, czym są (KKK 159).

Por. KKK 31-36; 154-158;
283; 307; 853; 899;
1704-1706; 1886.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

- Alexander D., *Nauka blisko wiary. Nowe wyzwania etyczne*, tłum. M. Pawlikowska, wyd. Pax, Warszawa 2006.
- Benedykt XVI, enc. *Spe salvi*, Wydawnictwo M, Kraków 2007.
- Berry R.J., *Bóg i biolog. Wiara a nauki przyrodnicze*, tłum. J. Kochanowicz, Wydawnictwo WAM, Kraków 2005.
- Buczyńska-Garewicz H., *Uczucia i rozum w świecie wartości*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2003.
- Człowiek w nauce współczesnej. Rozmowy w Castel Gandolfo*, red. H.-G. Gadamer, wyd. Znak, Kraków 2006.
- Franciszek, enc. *Laudato si'*, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2015.
- Greenspan S.I., Benderly B.L., *Rozwój umysłu. Emocjonalne podstawy inteligencji*, tłum. M. Koraszewska, wyd. Dom Wydawniczy „Rebis”, Poznań 2000.
- Houghton J., *Poszukiwanie Boga. Czy nauka może pomóc?*, tłum. A. Wójcik, wyd. „W drodze”, Poznań 2000.

- Jan Paweł II, enc. *Fides et ratio*, w: tegoż, *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 2, red. S. Małysiak, Wydawnictwo Świętego Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 2005, s. 823-920.
- Jan Paweł II, *Niechaj wasze życie będzie hymnem radości*. Przemówienie do uczniów szkół rzymskich i Lacjum, 1.03.1980, w: tegoż, *Nauczanie papieskie III*, 1, 1980, red. F. Kniotek, wyd. Pallottinum, Poznań-Warszawa 1985, s. 204-206.
- Jan Paweł II, *Prymat wartości duchowych w wychowaniu młodych 2000*, 18.03.1982, w: tegoż, *Nauczanie papieskie V*, 1, 1982, red. F. Kniotek, wyd. Pallottinum, Poznań 1993, s. 387-389.
- Jelonek T., *Biblia a nauka. Czy nauka sprzeciwia się Biblii?*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2005.
- Macek W.M., *Teologia nauki według księdza Michała Hellera*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2010.
- Maritain J., *Nauka i mądrość*, tłum. M. Reutt, wyd. „Fronda”, Warszawa 2005.
- Papieska Rada Iustitia et Pax, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, tłum. D. Chodyniecki, wyd. Jedność, Kielce 2005.
- Polkinghorne J.C., *Nauka i opatrność. Interakcja Boga ze światem*, tłum. M. Chojnacki, Wydawnictwo WAM, Kraków 2008.
- Possenti V., *Filozofia i wiara*, tłum. K. Kubis, Wydawnictwo WAM, Kraków 2004.
- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.

